

Centres de Tortura a Veneçuela: La institucionalització de la violència

"Vaig ser víctima de tortures simplement per participar en aquest procés de protestes. Li és molest al règim el fer el bé, el fer treballs humanitaris. El meu dret a defensar drets és criminalitzat. Jo no he comès cap delictes i el meu espòs tampoc ha comès cap delictes per defensar drets"

-Diannet Blanco, detinguda pel SEBIN després de participar en les protestes de 2017

Font: Associated Press

El passat 28 de juliol, el Consell Nacional Electoral de Veneçuela va confirmar la continuïtat de Nicolás Maduro com a president després d'onze anys en el poder. No obstant això, després d'identificar diverses irregularitats el procés electoral va ser declarat com a

fraudulenta per diferents observadors internacionals, la qual cosa va produir un descontentament social que va donar lloc a diverses manifestacions dins del país. Encara que van començar com a moviments pacífics, la repressió per part d'autoritats no va trigar a

arribar, deixant un total de 22 morts i més de 2400 detencions forçades, inclosos 100 menors.

Ara bé, aquests actes no són una cosa nova del règim de Maduro que des de la seva arribada en 2013 ha estat acusat de greus violacions als drets humans i que s'enfronta a un procés judicial en la Cort Penal Internacional des del 2018. A través del següent article, es presenta una anàlisi dels centres de tortura veneçolans i la rellevància que han pres els organismes internacionals en la seva condemna.

Missió Internacional Independent de determinació dels fets sobre la República Bolivariana de Veneçuela

Alarmat per la situació a Veneçuela, en el 2019 el Consell de Drets Humans de les Nacions Unides (CDH) va aprovar la resolució 42/25 en la qual es va establir la Missió Internacional Independent de determinació dels fets sobre la República Bolivariana de Veneçuela (MIIV). L'objectiu de la missió és investigar execucions extrajudicials, desaparicions forçades, detencions arbitràries, entre altres tractes inhumans i crims de lesa humanitat comesos pel règim de Maduro des de 2014. No obstant això, des de la seva creació la MIIV ha tingut accés limitat a la informació a

causa d'una sèrie de restriccions imposades pel govern de Maduro -la més limitant, no poder entrar en territori veneçolà-. Com a resultat, la MIIV s'ha vist obligada a operar en territori fronterer on duu a terme diverses recerques i obté testimoniatges de víctimes, familiars i exfuncionaris dels serveis de seguretat i intel·ligència veneçolana.

A pesar que la missió estava intencionada a durar un any, ha estat prorrogada en dues ocasions. La primera vegada fins al 2022, any en què va publicar un informe que, després d'estudiar els testimoniatges de 242 víctimes, va identificar almenys 17 cases de seguretat al llarg del territori veneçolà. Aquestes cases s'utilitzen per a detenir deliberadament i arbitràriament a opositors polítics, activistes socials i a la població civil en general. Dins del mateix reporti, la MIIV evidencia que en aquests centres clandestins es duen a terme mètodes de tortura que impliquen des d'asfíxia amb bosses de plàstic, descàrregues elèctriques, introducció de tancs d'aigua dins de les víctimes, abusos sexuals, postures de tensió, col·locació d'agulles sota les ungles fins a amenaces a les víctimes i els seus familiars. A més, la missió condemna els crims de lesa

humanitat que han estat perpetrats en les seus de dos serveis d'intel·ligència de l'Estat: el SEBIN i la DGCIM.

L'Helicoide i el Servei Bolivarià d'Intel·ligència Nacional (SEBIN)

El Helicoide per Getty Images

Si hi ha una estructura que representa la constant repressió exercida per les autoritats veneçolanes és l'Helicoide. Encara que avui és una de les seus del Servei Bolivarià d'Intel·ligència Nacional, originalment no estava destinat a fins polítics. Durant el boom econòmic dels 50s, el president Marcos Pérez Jiménez va començar amb la seva construcció sota la idea d'un centre comercial futurista que representaria el creixement d'una Caracas ultramoderna. No obstant això, després de la recessió econòmica que va travessar el país en els anys es va detenir la seva construcció.

Després de diversos intents del sector privat per recuperar l'obra, en 1984 va passar novament a les mans del govern. Des de llavors, s'ha utilitzat com a seu d'organismes de l'estat, entre ells la Direcció Nacional dels Serveis d'Intel·ligència i Prevenció (DISIP).

En el 2009, l'expresident Hugo Chávez va declarar a la DISIP com una institució corrompuda per les màfies i amb l'objectiu de centralitzar les labors d'intel·ligència i neutralitzar suposades amenaces a l'Estat Bolivarià, va crear el SEBIN. Per a aconseguir-ho, Chávez va proposar una reforma estructural en la qual l'Helicoide va passar de ser únicament la seu del SEBIN a una presó contra la dissidència. Finalment, en 2014, Nicolás Maduro, li va concedir l'estatus de presó d'alt perfil per a detinguts polítics.

Tot i que en un principi les operacions dins del centre es van mantenir secretes, amb el transcurs del temps s'han fet públiques. En 2019, a través de la iniciativa Realitat Helicoide l'activista i ex-pres polític, Víctor Navarro, amb el suport de la realitat virtual va presentar una representació visual de la vida dins d'aquesta estructura. Relacionat amb això,

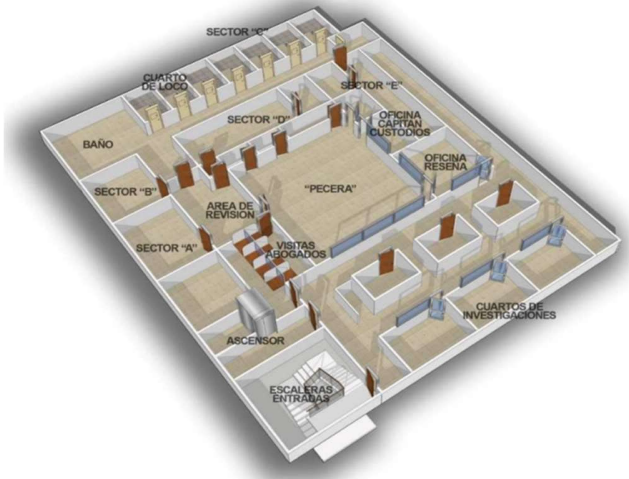
Navarro va fer públics testimoniatges d'altres víctimes que juntament amb ell fan una descripció del centre, destacant les cel·les sense ventilació ni llum, l'exposició a temperatures extremes, i mecanismes de tortura psicològics i físics com l'ús de electroxocs. Malgrat les constants denúncies per part de expresidaris i ONG com Human Rights Watch i Amnistia Internacional, el govern veneçolà continua apel·lant a un bon tracte als presos dins de l'Helicoide.

Direcció General de Contraintel·ligència Militar

Encara que l'Helicoide és considerat com el centre de tortures més gran d'Amèrica Llatina, no és l'únic a Veneçuela. En el nord de Caracas, dins de la Boleíta, es troba la seu de la Direcció General de Contraespionatge Militar (DGCIM). Institució que es defineix a si mateixa com l'escut protector de la Força Armada Nacional Bolivariana a través del contraatac d'espionatge i intel·ligència enemiga, a més de garantir la lleialtat dins de les forces armades.

En paral·lelisme amb la SEBIN, en els seus inicis les operacions dins del DGCIM es van mantenir secretes. No obstant això, amb les protestes del 2017, es van començar a rebel·lar casos de tortura a militars, periodistes i civils

dins de la seu del DGCIM. En 2018, l'Organització d'Estats Americans va emetre un report en què va sentenciar com a més de ser un mecanisme per a obtenir confessions i informació, la tortura, també va ser utilitzada per a castigar, intimidar i fins i tot per a robar a les víctimes. Les sessions de tortura, que duraven setmanes o mesos van provocar lesions físiques greus, traumes psicològics i pèrdua de funcions sensorials i motrius a les víctimes. Això revela que més enllà dels seus objectius principals, l'agència ha estat utilitzada com un mecanisme de control social que silencia i descoratja l'oposició al Govern.

Diagrama del Soterrani 1 del DGCIM en La Boleíta elaborat per la MIIV

Conclusions i comentaris finals

Després d'analitzar dos dels centres més coneguts de tortura a Veneçuela - L'Helicoide i el DGCIM- es pot recalcar tant la institucionalització de la violència com l'absència d'un Estat de Dret al país. Això junt amb les més de 17 cases de seguretat, ens demostra com la falta d'un mecanisme de rendició de comptes ha permès que el règim madurista continuï impune davant constants violacions de drets humans i crims de lesa humanitat. És per això que, en la cerca de transparència i justícia davant l'absència d'un sistema eficient, la pressió internacional s'ha convertit en una arma de doble tall.

D'una banda, les recerques i reportis d'organismes internacionals han estat claus per a garantir que el govern es mantingui responsable dels seus actes. Com s'ha demostrat amb els casos exposats, juguen un paper important a treure a la llum els crims de Lesa Humanitat perpetrats pel règim. D'igual manera, s'han convertit en plataformes en les quals víctimes i familiars poden expressar els seus testimoniatges, cosa que ha permès que els centres de tortura no continuïn sota el secretisme que els caracteritzava en un principi.

No obstant això, quan parlem de la pressió internacional és important recalcar que també ha tingut conseqüències no intencionades. Davant l'engabiament, el govern de Maduro ha intensificat les mesures de repressió aconseguint xifres històriques de violència i desaparicions forçades. Aquesta dualitat ens demostra, la complexitat que suposa abordar violacions de Drets Humans en contextos polítics fràgils.

Si bé és cert que la situació a Veneçuela es manté incerta, s'ha demostrat que el rol de la comunitat internacional és crucial per a determinar la seva trajectòria. És per això que, si es vol evitar que la violència incrementi, les institucions involucrades han de reavaluar les seves estratègies i buscar un equilibri entre la protecció de civils i el risc d'intensificar la repressió.

Stefani Haces Gironès
Estudiant d'Estudis Globals
Universitat Pompeu Fabra

Referències:

Amnistia Internacional (2023). *Venezuela: Información para el Comité de Derechos Humanos de las Naciones Unidas: 139o período de sesiones, 9 octubre – 3 noviembre de 2023.*

<https://www.amnesty.org/es/wp-content/uploads/sites/4/2023/09/AMR5371952023SPANISH.pdf>

Ballesteros, C. (2023, julio 4). “La tortura no se acaba cuando sales”: La realidad virtual muestra el horror del peor centro de detención de Venezuela. *El País*. <https://elpais.com/internacional/2023-07-04/la-tortura-no-se-acaba-cuando-sales-la-realidad-virtual-muestra-el-horror-del-peor-centro-de-detencion-de-venezuela.html>

Calles, Ó. (2024, marzo 5). *Entre la estigmatización y censura: El peligroso curso de la DGCIM para periodistas en Venezuela*. PROVEA. <https://provea.org/opinion/entre-la-estigmatizacion-y-la-censura-el-peligroso-curso-de-la-dgcim-para-periodistas-en-venezuela-1/>

Chávez anuncia la creación del Servicio Bolivariano de Inteligencia. (2009, diciembre 4). *heraldo.es*. https://www.heraldo.es/noticias/internacional/chavez_anuncia_creacion_del_servicio_bolivariano_inteligencia.html

Consejo de Derechos Humanos. (2022, Octubre). *Informe de la misión internacional independiente de determinación de los hechos sobre la República Bolivariana de Venezuela*. <https://documents.un.org/doc/undoc/gen/g22/592/08/pdf/g2259208.pdf>

Naciones Unidas. (2024, agosto 12) La Misión de Determinación de los Hechos de Venezuela exige el cese de la represión y que se lleven a cabo investigaciones exhaustivas, tras la elección presidencial. <https://www.ohchr.org/es/press-releases/2024/08/venezuela-fact-finding-mission-calls-end-repression-thorough-investigations>

PROVEA. (2024, agosto 23). Informe Especial: Gobierno de Maduro rompe cifras históricas de represión en Venezuela <https://provea.org/actualidad/informe-especial-gobierno-de-maduro-rompe-cifras-historicas-de-represion-en-venezuela/>

Reuters (2014, noviembre 28). Organismo de la ONU insta a Venezuela a investigar denuncias de tortura. <https://www.reuters.com/article/world/us/organismo-de-la-onu-insta-a-venezuela-a-investigar-denuncias-de-tortura-idUSKCN0JC1R8/>

Rosas, J., & González, I. (2002). El Helicoide de Caracas. ARQ (Santiago), 52.
<https://doi.org/10.4067/S0717-69962002005200008>

Singer, F. (2022, septiembre 20). La ONU concluye que en una red de casas clandestinas de Venezuela se torturaron a opositores por órdenes del Gobierno. El País. <https://elpais.com/internacional/2022-09-20/la-onu-concluye-que-en-una-red-de-casas-clandestinas-de-venezuela-se-torturaron-a-opositores-por-ordenes-del-gobierno.html>

Publicat per:

**Associació per a les
Nacions Unides
a Espanya**
United Nations Association of Spain

Amb el suport de:

**Generalitat
de Catalunya**

ANUE no fa necessàriament com a seves les opinions expressades per els seus col·laboradores

---